

**“Azərbaycan Respublikasının 2013-cü il dövlət büdcəsi haqqında”
Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə Azərbaycan Respublikası
Hesablama Palatasının Rəyi**

Rəydə cari ilin ötən dövrü ərzində ölkə iqtisadiyyatında inkişaf meyillərinin qorunub saxlanması, ayrı-ayrı makroiqtisadi göstəricilər üzrə müvafiq artımların, habelə sosial-iqtisadi inkişaf konsepsiyaya uyğun olaraq bir çox sahələrdə əhəmiyyətli nəticələrin əldə edilməsi xüsusi vurğulanmış, qlobal böhranın təsiri nəticəsində dünya iqtisadiyyatında artım templərinin zəifləməsi fonunda ölkəmizdə ÜDM-in istehsalı üzrə əvvəlki illə müqayisədə daha yüksək artımın təmin edilməsi, makroiqtisadi sabitliyin daha da möhkəmləndirilməsi, iqtisadiyyatın sahə və regional strukturunda tarazlığın gücləndirilməsi, monetar və fiskal siyasətin mövcud şəraitə uyğun uzlaşdırılması, maliyyə resurslarının daha çox strateji vəzifələrin icrasına yönəldilməsi, iqtisadi potensialın gücləndirilməsi üçün diversifikasiya siyasətinin həyata keçirilməsini təmin edən tədbirlərin artırılması və qeyri-neft sektorunun daha sürətli inkişafına nail olunması, sosial sahələrin prioritetliyinin saxlanması və əhalinin sosial müdafiəsinin və maddi rifah halının gücləndirilməsi, yoxsulluğun səviyyəsinin azaldılması, sahibkarlıq və investisiya mühitinin, habelə infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılması və s. istiqamətlərdə əldə edilmiş nəticələr ölkə iqtisadiyyatının davamlı və məqsədyönlü inkişafını xarakterizə edən müsbət göstəricilər kimi dəyərləndirilmişdir.

Ötən dövr ərzində ölkənin sosial-iqtisadi həyatında qazanılan nailiyyətlər beynəlxalq maliyyə təşkilatları və araşdırma mərkəzləri, o cümlədən Davos İqtisadi Forumu, “Moody's Investors Services” beynəlxalq reyting agentliyi tərəfindən, habelə “Fitch Ratings” agentliyinin hesabat və reyting göstəricilərində də yüksək qiymətləndirilmişdir. Belə ki, Davos İqtisadi Forumunun makroiqtisadi vəziyyətlə bağlı dərc etdiyi cədvəldə makroiqtisadi sabitliyə görə Azərbaycanın dünya miqyasında 18-ci yerdə qeyd olunması, “Moody's” Beynəlxalq Reyting Agentliyinin Azərbaycanın investisiya reytinginin “Ba1” səviyyəsindən “Baa3” səviyyəsinə yüksəltməsi, “Fitch Ratings” Agentliyinin isə Azərbaycanın xarici və daxili valyutada uzunmüddətli suveren reytinginin investisiya səviyyəli “BBB-” səviyyəsində təsdiq etməsi və reyting proqnozunun “stabil” kimi qiymətləndirməsi təqdirəlayiq hal kimi Rəydə xüsusi vurğulanmışdır.

Qeyd olunmuşdur ki, 2011-ci ildən başlayaraq əhəmiyyətli dərəcədə pisləşən dünya iqtisadiyyatında yenidən canlanma müşahidə edilsə də, artım tempinin azalması üzrə yüksək risk hələ də qalmaqdadır. Belə ki, keçən ilin ortalarında inkişaf etməkdə olan ölkələrdə ÜDM-in real artım tempi gözlənildiyindən az olsa da inkişaf etmiş ölkələrdə bu artım proqnozdan çox olmuş, 2011-ci ilin sonlarında isə iqtisadi aktivlik səviyyəsi pisləşməyə doğru dəyişmiş, bu pisləşmə avrozone ölkələrində daha çox hiss edilmişdir. Maliyyə böhranından qalan miras kimi iqtisadi artımın zəif və kövrək olacağı əvvəlcədən gözlənilsə də digər amillər də buna öz təsirini göstərmişdir. Belə amillər qismində beynəlxalq ekspertlər daha çox

avrozona ölkələrində struktur çatışmazlığını, ABŞ-da büdcə konsolidasiyası barədə müzakirələrin daha da dərinləşməsinə, digər regionlarda baş verən təbii fəlakətləri, həmçinin neftin qiymətinin yüksək olmasını göstərirlər. Məhz bu amillərin nəticəsidir ki, Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) iyul ayı üçün “Dünya iqtisadiyyatının inkişaf perspektivləri” bülletenində cari il üçün qlobal iqtisadi inkişaf tempi aprel ayının müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə 0,1 faiz bəndi azaldılmış və 3,5% səviyyəsində müəyyən edilmişdir. Ümumiyyətlə, BVF-nin ekspertləri tərəfindən dünya iqtisadiyyatındakı yavaş artımın Avropada hələ də qalmaqda olan maliyyə problemləri və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə isə artımın azalması səbəblərindən daha da zəifləyəcəyi xüsusi qeyd edilmişdir. Digər beynəlxalq maliyyə institutları tərəfindən də dünya iqtisadiyyatı üçün əsas ciddi risklər qismində daha çox avrozona ölkələrində müvafiq iqtisadi tədbirlərin gecikmələrlə həyata keçirilməsi və ya onların tələb olunan səviyyəyə uyğun olmaması səbəbindən böhranın daha da güclənəcəyi göstərilmişdir.

Rəydə təqdirəlayiq hal kimi xüsusi olaraq vurğulanmışdır ki, belə bir şəraitdə respublikamızda həyata keçirilən məqsədyönlü və qabaqlayıcı tədbirlər sayəsində ölkə iqtisadiyyatı dayanıqlığını qoruyub saxlamış və maliyyə vəziyyəti sabit qalmışdır. Cari ildə Beynəlxalq Valyuta Fondunun IV maddə üzrə Azərbaycanla məsləhətləşmələr çərçivəsində ölkəmizdə səfərdə olan missiyasının hesabatında da Azərbaycan iqtisadiyyatı sabit və Avropadakı iqtisadi böhranın təsirinə davamlı kimi xarakterizə olunmuş, Avropadakı böhranın Azərbaycandakı iqtisadi vəziyyətə birbaşa təsir edəcəyinin Fond tərəfindən gözlənilmədiyi xüsusi qeyd edilmişdir. Vurğulanmışdır ki, böhran Azərbaycana dolayısı ilə təsir göstərir ki, bu təsire Azərbaycan iqtisadiyyatı hazırdır və ciddi nəticələr gözlənilmir, çünki Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və Dövlət Neft Fondu kifayət qədər maliyyə resursuna malikdir və ölkədə maliyyə vəziyyəti stabildir.

Rəydə növbəti ilin “Büdcə zərfi”nə daxil olan sənədlərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının 2013-cü il və gələn üç il üzrə iqtisadi və sosial inkişaf konsepsiyası və proqnoz göstəricilərinin hazırlanmasında ölkə iqtisadiyyatını xarakterizə edən makroiqtisadi inkişaf göstəricilərinin əsas kimi götürülməsi nəzərə alınaraq nəzərdə tutulan proqnozların yerinə yetiriləcəyinə əminliyin olması qeyd edilmiş və vurğulanmışdır ki, Azərbaycan Respublikasının 2013-cü il və gələn üç il üzrə proqnoz göstəricilərində cari ilin sonuna ÜDM istehsalında gözlənilən 2,2%-lik artımın 2011-ci ildəki artımla müqayisədə 2,1 faiz bəndi çox olması, növbəti ildə bu artımın 5,3% səviyyəsində nəzərdə tutulmaqla daha çox olması, həmçinin 2014-2016-cı illərdə ÜDM-in artımının 4,5%-7,0% həddində olmasının nəzərdə tutulması ölkə iqtisadiyyatında dinamik inkişaf meylinin güclənəcəyini göstərməklə yanaşı, ortamüddətli dövr üçün nəzərdə tutulmuş strateji məqsəd və vəzifələrin yerinə yetirilməsinə imkan verəcəkdir. Əvvəlki illərdə olduğu kimi ÜDM istehsalının mütləq əksəriyyətinin özəl bölmənin payına düşməsi və ortamüddətli perspektivdə bu payın 82,7%-83,1% həddində qərarlaşmaqla cari və növbəti il üzrə müvafiq göstəricidən çox olması ölkəmizdə bazar münasibətlərinə əsaslanan oturmuş iqtisadi mühitin formalaşdığını bir

daha təsdiq edir ki, bu da Rəydə təqdirəlayiq hal kimi qeyd olunmuşdur. 2013-cü ildə qeyri-neft sektorunun artan sürətlə inkişafı hesabına ÜDM-in strukturunda müsbət dəyişikliklərin baş verməsinin (belə ki, 2011-cu ildə neft sektorunun ÜDM-dəki payının qeyri-neft sektorunun payından çox olmasına baxmayaraq, qeyri-neft sektorunun payının neft sektorunun payından cari ilin sonuna 13,2 faiz bəndi, növbəti ildə 22,8 faiz bəndi və 2016-cı ildə isə təqribən 2,4 dəfə çox olması) nəzərdə tutulması ölkəmizdə neft gəlirlərinin iqtisadiyyatın diversifikasiyasına yönəldilməsi siyasətinin məntiqli nəticəsi olaraq qeyri-neft sektorunun inkişafında dinamikliyin təmin olunduğunu göstərən hal kimi dəyərləndirilmişdir.

Qeyd olunmuşdur ki, növbəti il üçün ölkəmizdə nəzərdə tutulan 5,3%-lik iqtisadi artım dünya iqtisadiyyatındakı ümumi artımdan 1,2 faiz bəndi, inkişaf etmiş ölkələr üzrə müvafiq göstəricidən 3,3 faiz bəndi, habelə MDB ölkələri üzrə göstəricidən 1,2 faiz bəndi çox olacaqdır ki, bu da əksər ölkələrdə iqtisadi artım imkanlarının məhdudlaşması halı ilə müqayisədə daha böyük əhəmiyyət kəsb edir. Rəydə son illərdə ÜDM-in tərkibində müşahidə edilən struktur dəyişikliklərinin növbəti ildə də baş verəcəyinin gözlənilməsi, növbəti ildə də ÜDM-in tərkibində sənayenin xüsusi çəkisinin azalması, xidmətlər istehsalının payının isə artması, başqa sözlə qeyri-sənaye sahələrində müşahidə edilən müsbət dəyişikliklər inkişaf etmiş ölkələrdə ÜDM-in formalaşmış sahə strukturuna uyğunlaşma istiqamətində əhəmiyyətli nəticələr kimi təqdir edilmişdir.

Növbəti ildə iqtisadiyyata qoyulacaq ümumi investisiyanın tərkibində həm daxili, həm də xarici investisiyanın artmasının proqnozlaşdırılması, daxili investisiya üzrə artım tempi növbəti ildə xarici investisiyanın artım tempindən az olsa da, daxili mənbələr hesabına investisiya qoyuluşlarının ölkə iqtisadiyyatının inkişafında həlledici təsirə malik olacağı və onun xüsusi çəkisinin 71,0% təşkil etməsi, habelə ümumi investisiyanın 2012-ci ildə 43,9%-nin, növbəti ildə isə 45,9%-nin qeyri-dövlət sektoru tərəfindən qoyulacağı, eyni zamanda, cari ildə olduğu kimi növbəti ildə də ümumi investisiyanın təxminən 70,0%-nin qeyri-neft sektoruna qoyulmasının nəzərdə tutulması və bütün bunların əvvəlki illərdə olduğu kimi ölkənin investisiya imkanlarının daha da genişlənməsi və bunun hesabına digər sahələrin də inkişafına müvafiq təminatın yaradılması baxımından bu tədbirlər müsbət hal kimi xarakterizə olunmuşdur.

Rəydə növbəti ildə sosial göstəricilər üzrə də müsbət artımların əldə olunmasının gözlənilməsi, o cümlədən növbəti ildə əhalinin gəlirləri və xərcləri üzrə artımın nəzərdə tutulması, əhalinin gəlirləri üzrə artımın inflyasiya səviyyəsini üstələməsi sosial sahədə vəziyyətin davamlı olaraq daha da yaxşılaşdırılmasına imkan verən müsbət hallar kimi vurğulanmışdır.

Qeyd olunmuşdur ki, ölkəmizdə son illərdə qorunub saxlanılan əlverişli makroiqtisadi mühit və maliyyə sabitliyi dövlət büdcəsinin həcmi artırmağa və uzunmüddətli strateji hədəflərə nail olunmanı təmin edəcək maliyyə təminatını

formalaşdırmağa zəmin yaratmışdır. Belə ki, cari ilin proqnoz göstəriciləri ilə müqayisədə növbəti ildə dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 12,4%, xərclərinin isə 12,1% artırılması nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da fiskal siyasətin ümumi iqtisadiyyata dəstəyi kimi dəyərləndirilə bilər.

Rəydə proqnoz göstəriciləri üzrə dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin ÜDM-dəki xüsusi çəkirlərinin son illərdə yüksək səviyyədə proqnozlaşdırılması ənənəsinin növbəti ilin büdcə layihəsində də gözlənilməsi, bununla yanaşı, proqnoz göstəricilərinə uyğun olaraq icra göstəricilərinin də yüksək olması Palata tərəfindən büdcə resurslarından iqtisadi aktivliyin daha da stimullaşdırılmasına və ortamüddətli strateji inkişaf məqsədlərinə nail olmaq istiqamətində dövlət tərəfindən həyata keçirilən məqsədyönlü fəaliyyət kimi qiymətləndirilmişdir.

Rəydə büdcə gəlirləri üzrə qeyd olunmuşdur ki, Azərbaycan Respublikasının iqtisadi kursuna, ortamüddətli maliyyə siyasətinə, ölkənin iqtisadi və sosial-inkişaf proqnozlarına və müvafiq dövlət proqramlarına uyğun olaraq vergi daxilolmalarının yığım əmsalının artırılması, vergi borclarının ləğv edilməsi və vergidən yayınmaların qarşısının alınması istiqamətində tədbirlərin gücləndirilməsi, əlavə dəyər vergisinin hesablanması qaydasının təkmilləşdirilməsi, mülkiyyət və yol vergilərinin dərəcələrinin tarazlığının təmin edilməsi, sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin uçotunun təkmilləşdirilməsi, əmək haqqının vergitutulmayan məbləğinin yaşayış minimumuna yaxınlaşdırılması istiqamətində işlərin davam etdirilməsi, dövlət torpaqlarının icarəyə verilməsindən büdcəyə daxilolma əmsalının artırılması, vergi ödəyicilərinin hüquqlarının müdafiəsi istiqamətində tədbirlərin davam etdirilməsi, dövlət rüsumunun dərəcələrinin göstərilən xidmətlərin xərclərinə müvafiq müəyyən edilməsi, respublikanın şəhər və rayonları üzrə yerli gəlir və xərclərin tarazlaşdırılması istiqamətində işlərin davam etdirilməsi 2013-cü ildə büdcə-vergi siyasəti üzrə reallaşdırılması nəzərdə tutulan tədbirlər kimi müəyyən edilmiş və dövlət büdcəsinin 2013-cü il üçün təklif olunan parametrlərinin müəyyən edilməsində bu tədbirlərin reallaşdırılması əsas meyarlardan biri kimi nəzərə alınmışdır.

Rəydə növbəti ildə dövlət büdcəsi gəlirlərinin həcmünün nəzərdə tutulan artımının növbəti ildə ÜDM-ə nisbətdə xüsusi çəkisinin yüksəlməsini təmin etməsi (belə ki, 2013-cü il üçün bu göstərici 2011-ci ilin icra göstəricisindən 3,5 faiz bəndi, 2012-ci ilin proqnoz göstəricisindən 1,0 faiz bəndi artımla proqnozlaşdırılmışdır) müsbət hal kimi vurğulanmış və qeyd olunmuşdur ki, neft gəlirlərinin iqtisadiyyatın qeyri-neft sahələrinin inkişafına yönəldilməsi siyasətinin məntiqi nəticəsi olaraq qeyri-neft mənbələrindən formalaşan gəlirlərin mütləq həcmünün sabit sürətli artım meyli artıq reallığa çevrilmişdir. Qeyri-neft sektorundan dövlət büdcəsi gəlirlərinin 2013-cü il üçün nəzərdə tutulmuş məbləği 2011-ci ilin icrasından 25,7%, 2012-ci ilin proqnozundan isə 14,7% çoxdur və dövlət büdcəsinin ümumi gəlirlərinin tərkibində qeyri-neft sektorundan daxilolmaların xüsusi çəkisi 27,0% təşkil edəcəkdir ki, bu da 2012-ci ilin müvafiq göstəricisindən 0,2 faiz bəndi çoxdur. Qeyd olunmuşdur ki, milli iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun inkişafını əks

etdirən əsas göstəricilərdən biri kimi regionların yerli gəlirlərinin sabit və dayanıqlı artımının təmin olunması, yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəzləşdirilmiş xərclərdən ayrılan vəsaitlərin (dotasiyanın) tədricən azaldılması, uzunmüddətli perspektivdə isə əksər regionlar üzrə tamamilə aradan qaldırılması ilə nəticələnməkdir ki, bu istiqamətdə həyata keçirilən müvafiq tədbirlər artıq reallığa çevrilməkdədir. Yerli xərclərin tam həcmdə yerli gəlirlərin hesabına maliyyələşdirilməsi 2012-ci ilin proqnoz göstəricilərində yalnız Sumqayıt şəhəri və Abşeron rayonu üzrə nəzərdə tutulmuşdusa, 2013-cü ildə bu sıraya artıq Şirvan şəhərinin də əlavə olunması nəzərdə tutulur ki, bu da Rəydə təqdirəlayiq hal kimi vurğulanmışdır.

Rəydə Vergilər Nazirliyinin və Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə dövlət büdcəsinə təmin edilən gəlirlərin dövlət büdcəsinin ümumi gəlirlərinin tərkibində xüsusi çəkilərinin aşağı düşməsi meylinin 2013-cü ildə də davam etməsi Hesablama Palatasının ötən Rəylərində qeyd edildiyi kimi əsasən sosial-iqtisadi əhəmiyyəti yüksək olan, xüsusilə milli iqtisadiyyatın qeyri-neft sahələri üzrə reallaşdırılan irimiqyaslı dövlət investisiya layihələrinin maliyyə təminatı olan Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin dövlət büdcəsinə akkumulyasiya olunaraq istifadə olunması ilə izah edilmişdir. Bununla yanaşı qeyd olunmuşdur ki, 2003-2013-cü illəri əhatə edən dövr üzrə dövlət büdcəsinə Vergilər Nazirliyinin xətti ilə təmin olunan gəlirlərin 8,0 dəfəyə, Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə təmin olunan gəlirlərin isə 7,0 dəfəyə yaxın artımı müşahidə edilir.

Rəydə, həmçinin, göstərilmişdir ki, 2013-cü il üçün büdcə-vergi siyasətinin əsas istiqamətlərində vergi daxilolmalarının yığım əmsalının artırılması, vergi borclarının ləğv edilməsi və vergidən yayınmaların qarşısının alınması istiqamətində tədbirlərin gücləndirilməsi və reallaşdırılması dövlət büdcəsinin gəlirləri üzrə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan vəzifələrdəndir. Vergidən yayınmaların qarşısının alınması və mövcud vergi borclarının azaldılması üzrə daha təsirli tədbirlərin həyata keçirilməsi nəticəsində büdcəyə əlavə daxilolmalar təmin edilə bilər. Bu baxımdan Rəydə vergidən yayınmaların qarşısının alınması və dövlət büdcəsinə vergi və digər icbari ödənişlər üzrə borcların azaldılması üzrə işlərin daha da təkmilləşdirilməsi büdcəyə daxilolmaların artımının təsirli ehtiyatlarından biri kimi məqsədəuyğun hesab edilmişdir.

Rəydə daha sonra dövlət büdcəsinin gəlirləri mülkiyyət, vergi ödəyiciləri (o cümlədən İri dövlət vergi ödəyiciləri), ayrı-ayrı tədiyələr üzrə təhlil edilmiş, növbəti ildə bu proqnoz göstəricilərinin artma-azalmalarının səbəbləri araşdırılmışdır.

Göstərilmişdir ki, fiziki şəxslərin gəlir vergisi üzrə vergitutma bazasını formalaşdıran əsas göstəricilərin, o cümlədən iqtisadiyyatda məşğul olan əhalinin və iş yerlərinin sayının, əhalinin gəlirlərinin 2012-ci ilin cari hesabat dövrü də daxil olmaqla ötən illər üzrə müşahidə olunan sabit artımı, o cümlədən 2012-ci ilin yanvar-avqust aylarında ölkə iqtisadiyyatında muzzla çalışan işçilərin orta əmək

haqqının əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 8,6% artaraq 387,5 manat təşkil etməsi, eyni zamanda 2012-ci ilə nisbətən növbəti il üçün əhalinin gəlirlərinin 9,1%, orta aylıq əmək haqqının isə 4,5% real artımla proqnozlaşdırılması, dövlətin iqtisadi siyasətinin sosialyönümlülüyünün təsdiqi kimi dövlət sektorunda çalışan işçilərin aylıq əmək haqqı məbləğinin davamlı artımı, habelə əmək münasibətlərinə nəzarətin təşkili sahəsində həyata keçirilən kompleks tədbirlər, o cümlədən işəgötürən tərəfindən iş yerlərinin rəsmiləşdirilməməsi hallarının qarşısının alınması sahəsində inzibati nəzarətin daha da gücləndirilməsi nəticəsində cari ilin ötən dövrü ərzində on minlərlə iş yerlərinin rəsmiləşdirilməsi fiziki şəxslərin mizdlu işlə əlaqədar gəlirlərindən vergi üzrə büdcə daxilolmalarının proqnozunun tam icra olunacağına zəmin yaradacaqdır.

Rəydə ölkədə istehsal olunan və ölkəyə idxal olunan aksizli malların aksiz dərəcələrinin tədricən eyniləşdirilməsi istiqamətində tədbirlərin hazırlanıb həyata keçirilməsinin həm 2011-ci, həm də 2012-ci illərin büdcə - vergi siyasətinin əsas istiqamətlərində nəzərdə tutulması qeyd olunmuş və hesab edilmişdir ki, ayrı-ayrı ölkələrdə istehlakçılara təqdim edilən aksizli malların qiymətlərinin tərkibində aksiz vergisinin xüsusi çəkisi nəzərə alınmaqla bu istiqamətdə reallaşdırılacaq müvafiq tədbirlərin sürətləndirilməsi məqsədəuyğun olardı.

Dövlət büdcəsinin xərcləri üzrə Rəydə qeyd olunmuşdur ki, funksional təsnifat üzrə əvvəlki illə müqayisədə mənzil-kommunal təsərrüfatı və əsas bölmələrə aid edilməyən xidmətlər üzrə xərclər az, cari illə müqayisədə 2013-cü ildə ən böyük artımlar isə dövlət idarəetmə orqanlarına xidmət, iqtisadi fəaliyyət, nəqliyyat və investisiya xərcləri üzrə nəzərdə tutulmuşdur.

Göstərilmişdir ki, əvvəlki illərdə olduğu kimi? növbəti ildə də bölmələr üzrə xərclərin ümumi dövlət büdcəsində xüsusi çəkiləri dünya ölkələrində qərarlaşmış nisbətlərlə tam uyğunluq təşkil etməsə də, son illərdə büdcə xərclərinin strukturunda aparılan və növbəti ildə də gözlənilən dəyişikliklər həmin fərqlərin tədricən aradan qaldırılmasını təmin edəcəkdir. Büdcə xərclərinin tərkibində investisiya xərclərinin böyük həcmə malik olduğu, habelə bu xərclərin çoxlu sayda sosial proqram və tədbirləri əhatə etdiyi nəzərə alınaraq, ayrı-ayrı bölmələr üzrə kənarlaşmaların əhəmiyyətli dərəcədə azaldığı qeyd olunmuşdur.

Rəydə dövlət büdcəsi xərclərinin strukturunun və tərtibi prosesinin təkmilləşdirilməsi, şəffaflığının, səmərəliliyinin və ünvanlılığının təmin edilməsi istiqamətində cari ildə bir çox tədbirlərin həyata keçirilməsi və onların növbəti ildə davam etdirilməsinin nəzərdə tutulması, dövlət büdcəsi xərclərinin sosial və investisiya yönümlülüyü saxlanılmaqla dövlətin müdafiə potensialının və hərbi sənayesinin daha da artırılması, iqtisadi, enerji, nəqliyyat, ərzaq, ekoloji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, sahibkarlığın və kənd təsərrüfatının intensiv inkişafının stimullaşdırılması, dünya maliyyə böhranının və iqtisadi tənəzzülün səngimədiyi şəraitdə əhalinin gəlirlərinin, yaşayış və məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsi, habelə aparılan islahatların tələblərinə uyğun olaraq büdcə

qanunvericiliyinin daha da təkmilləşdirilməsi, iqtisadi siyasət, proqnozlaşdırma və dövlət büdcəsi layihəsinin tərtibində əlaqələrin daha səmərəli uzlaşdırılması, açıq büdcə indeksinin yaxşılaşdırılması kimi tədbirlərin əsas vəzifələr kimi müəyyən edilməsi müsbət dəyərləndirilmişdir. Eyni zamanda bu vəzifələrin daha çevik və vaxtında yerinə yetirilməsini təmin etmək məqsədilə 2012-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsinin, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ildə fəaliyyəti haqqında hesabatın və 2011-ci il dövlət büdcəsinin icrasına dair hesabatın Milli Məclisin komitə və plenar iclaslarında müzakirəsi zamanı millət vəkilləri və Hesablama Palatası tərəfindən irəli sürülmüş bir sıra təklif və tövsiyələrin növbəti ilin büdcə layihəsində nəzərə alınmasını Hesablama Palatası yüksək dəyərləndirmiş və hesab etmişdir ki, dövlət büdcəsi layihəsinin tərtibinə bu cür yanaşma ölkə iqtisadiyyatının tənzimlənməsində dövlətin aktiv iştirakını təmin edən əsas fiskal sənəd kimi dövlət büdcəsinin rolu və təsirini əhəmiyyətli dərəcədə artırmağa, nəzərdə tutulan sosial və investisiya proqram və layihələrin səmərəli icrası üçün maliyyə təminatı yaratmağa, qeyri-neft sahələrinin və regionların inkişafını daha da sürətləndirməyə əlverişli zəmin yaradır.

Təqdim edilmiş “Büdcə zərfi”ndə 2013-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsində, əvvəlki illərdə olduğu kimi növbəti ildə də inzibati təsnifatın elementləri qismində müxtəlif təyinatlı xərclər nəzərdə tutulmuş, bu qisimdə bir sıra yeni xərc təyinatları layihədə öz əksini tapmışdır. Rəydə xərclərin bu cür proqnozlaşdırılması, həmçinin, bu istiqamətdə yeni xərc təyinatlarının büdcə layihəsində nəzərdə tutulması büdcənin strukturunun optimallaşdırılması üzrə müvafiq tədbirlərin görülməsini, xərclərin proqnozlaşdırılmasında diqqətin daha çox məqsədli proqramlar üzərində cəmləşdirilməsini, büdcə xərclərinin funksional istiqamətlər üzrə proqnozlaşdırılmasına daha çox üstünlüyün verilməsini, habelə büdcə sisteminin tədricən son nəticəyə əsaslanan büdcələşmə prinsiplərinə uyğunlaşdırılması istiqamətində işlərin daha sürətlə davam etdirilməsini şərtləndirən amillər kimi xüsusi vurğulanmışdır.

Rəydə “Ümumi dövlət xidmətləri” bölməsi üzrə büdcə xərclərinin iqtisadi təsnifatın bölmələri səviyyəsində strukturunun təhlili üzrə qeyd edilmişdir ki, bölmə üzrə xərclərin iqtisadi təsnifat üzrə böyük hissəsinin “Öhdəliklər üzrə maliyyə əməliyyatları” bölməsinə yönəldilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da xüsusi çəki etibarilə bölmə üzrə ümumi xərclərin 31,7%-ni təşkil edir və bu da məqsədyönlü tədbirlərin nəticəsi olaraq dövlət zəmanəti ilə cəlb edilmiş kreditlər üzrə borc öhdəliklərinin vaxtında maliyyələşdirilməsinə münbit şərait yaradacağı baxımından müsbət dəyərləndirilmişdir.

Qeyd olunmuşdur ki, növbəti ilin büdcə layihəsində ayrıca sətirlə “Elm” köməkçi bölməsində əmək haqqı və pensiya təminatı sisteminin təkmilləşdirilməsi və digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı xərclərə 2012-ci illə müqayisədə daha çox vəsait proqnozlaşdırılmışdır və bu vəsaitin 94,6%-i “Fundamental elm” paraqrafına yönəldiləcəkdir. Rəydə görülmüş işlərin davamı olaraq növbəti ildə də elm və elmi tədqiqat müəssisələrində çalışan işçilərin əmək haqlarının artırılmasına xüsusi

diqqətin yetirilməsi həmin müəssisələrdə çalışan işçilərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılmasına münbit şərait yaradacaq təqdirəlayiq hal kimi qeyd edilmişdir.

Dövlət büdcəsində “Təhsil” bölməsinin ayrı-ayrı sahələri üzrə proqnozlaşdırılan vəsaitlərin məbləğinin artırılması Azərbaycanda aparılan təhsil islahatlarının davam etdirilməsi, təhsil sahəsində çalışan işçilərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, təhsil müəssisələrinin yeni tədris avadanlıqları və informasiya texnologiyaları ilə təmin edilməsi, pulsuz dərsliklərin çap olunması, konkret sahələrin inkişafını əhatə edən dövlət proqramları və tədbirlərdə nəzərdə tutulmuş tapşırıqların müəyyən olunmuş müddətlərdə və keyfiyyətlə icra olunması, dövlət və özəl ali təhsil müəssisələri arasında azad rəqabət mühitinin təmin edilməsi və təhsilin inkişafı istiqamətində görülən digər işlərin reallaşdırılması Rəydə təhsil sahəsində müsbət hallar kimi yüksək qiymətləndirilmişdir.

Rəydə növbəti ilin dövlət büdcəsi layihəsində “Təhsil” bölməsinin “Məktəbəqədər və ibtidai təhsil” köməkçi bölməsi üzrə nəzərdə tutulan vəsaitin 42,3%-nin əməyin ödənişi, 47,3%-nin malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması üzrə nəzərdə tutulması, eyni zamanda malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması xərcləri üzrə artımın 70,1%-nin ərzaq məhsullarının alınmasına yönəldilməsi məktəbəqədər təhsil müəssisələrində bir uşağa düşən gündəlik ərzaq xərclərinin respublika üzrə müəyyən olunmuş normaya uyğunlaşdırılması ilə izah edilmişdir. Xüsusi vurğulanmışdır ki, 2013-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsində məktəbəqədər təhsilin maliyyələşdirilməsinə xərclərin artırılması ölkə rəhbərliyi tərəfindən təhsilin ilkin mərhələsi sayılan uşaq bağçalarının müasir standartlara uyğun inkişafının təmin edilməsi, bağçaların imkanlarının genişləndirilməsi və onların müasir avadanlıqlarla təmin edilməsi, yeni uşaq bağçalarının tikintisi, uşaqların keyfiyyətli ərzaq məhsulları ilə təminatı kimi qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrası sahəsindəki siyasətin uğurla həyata keçirilməsinə zəmin yaradır.

Qeyd olunmuşdur ki, “Səhiyyə” bölməsi xərclərinin strukturunda əməyin ödənişi və malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması, o cümlədən dərman, sargı ləvazimatları və materiallarının alınması xərcləri üstünlük təşkil edir ki, bunu səhiyyə sistemində aparılan islahatların ümumi istiqamətinə uyğun addım kimi qəbul etməklə bərabər, funksional fəaliyyət baxımından da müsbət amil kimi dəyərləndirmək olar. Bundan əlavə, Rəydə icbari tibbi sığorta ilə əlaqədar son 4 ilin dövlət büdcəsində icbari tibbi sığortanın tətbiqi ilə əlaqədar vəsait proqnozlaşdırılsa da, həmin vəsaitin istifadəsi təmin edilmədiyinə görə Hesablama Palatası icbari tibbi sığortanın tətbiqi və ayrılmış büdcə vəsaitlərindən istifadə mexanizminin hazırlanması üçün müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsini zəruri hesab etmişdir.

Rəydə göstərilmişdir ki, “Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət” bölməsi üzrə Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə “Kitabxanalar” köməkçi bölməsindən “Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-

2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın icrası üçün 2013-cü ildə cari illə müqayisədə 42,3% çox vəsait proqnozlaşdırılmışdır. Bu proqramın maliyyə təminatı və xərclərin əvvəlki ilə nəzərən artırılması ölkədə tarixi-mədəni, ədəbi-bədii, elmi-fəlsəfi sərvətlərin toplanması, mühafizəsi və onlardan istifadə imkanlarının artırılması, kitabxana-informasiya sahəsində yeni texnologiyaların tətbiqi və istifadəsi nəticəsində müasir kitabxana-informasiya infrastrukturunun yaradılması, istifadəçilərə göstərilən kitabxana-informasiya xidmətinin beynəlxalq standartlar səviyyəsinə çatdırılması üçün şəraitin yaradılması üzrə tədbirlərin uğurla həyata keçirilməsinə əlverişli imkanlar yaradır. Rəydə kitabxana-informasiya sahəsinin vacibliyi nəzərə alınaraq, icrası 2013-cü ildə başa çatmalı olan bu proqramın icra müddətinin uzadılması məqsədəuyğun hesab edilmişdir. 2013-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsində sosial sahədə qarşıya qoyulmuş vəzifələrin və tapşırıqların icrasını vaxtında təmin etmək üçün “Sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri” bölməsi üzrə nəzərdə tutulan vəsaitin 2012-ci ilin müvafiq göstəricisindən 1,6% çox olması, habelə bölmə xərclərinin böyük hissəsinin (90,0%-dən çox) “Təqaüdlər və sosial müavinətlər” paraqrafı üzrə nəzərdə tutulması Rəydə təqdirəlayiq hal kimi qeyd olunmuşdur. Bununla belə, bölmədə “Əlillər ilə bağlı sosial təminat tədbirləri” paraqrafının “Sosial təminat” köməkçi bölməsində 76,0%-lik xüsusi çəkiyə malik olması və paraqraf üzrə xərclərin demək olar ki, 40-50%-dən çoxunun malların (işlərin və xidmətlərin) alışına sərf ediləcəyi və bu meylin son illərdə mütəmadi müşahidə olunması nəzərə alınaraq, bu xərclərin müvafiq qurumların funksional fəaliyyətinə uyğun nəzərdə tutulması daha məqsədmüvafiq hesab edilmişdir.

Əvvəlki illərdə olduğu kimi növbəti ildə də dövlət büdcəsi xərclərinin əhəmiyyətli hissəsinin dövlətin müdafiə potensialının və hərbi sənayesinin dinamik inkişafının davam etdirilməsi məqsədi ilə maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsi, hərbi qulluqçuların sosial müdafiəsi və hərbi-sənaye potensialının inkişaf etdirilməsi sahəsində intensiv işlərin aparılması və digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulması, habelə ordumuzun hərbi imkanlarını və potensialını gücləndirmək məqsədilə qısamüddətli və ortamüddətli dövrdə hərbi-iqtisadi və hərbi-texniki ehtiyacların davamlı ödənilməsi üçün təchizatın təşkili, habelə Silahlı Qüvvələrin və başqa silahlı birləşmələrin hərbi qulluqçularının və mülki işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və onların həyat şəraitinin daim yaxşılaşdırılmasının mütəmadi olaraq həyata keçirilməsi, hərbi təhlükəsizlik sisteminin konseptual əsaslarını müəyyənləşdirən Azərbaycan Respublikasının hərbi doktrinasından irəli gələn məsələlər də nəzərə alınmaqla, müdafiə sahəsində qarşıya qoyulmuş kompleks tədbirlərin sistemli aparılması və hər il dövlət büdcəsindən “Müdafiə” bölməsinə tələb olunan məbləğdə vəsaitin ayrılması Rəydə xüsusi vurğulanmış və növbəti ildə də həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan bu və ya digər tədbirlərin maliyyə təminatının təmin olunması məqsədilə büdcə layihəsində “Müdafiə” bölməsinin xərclərinə 2011 və 2012-ci illərin proqnoz göstəricilərindən çox vəsaitin nəzərdə tutulması müsbət hal kimi qeyd olunmuşdur.

Ötən illərdə olduğu kimi respublikanın hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən 2013-

cü ildə də qanunvericilik aktları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman, sərəncam və konkret tapşırıqları rəhbər tutularaq milli təhlükəsizlik Konsepsiyası, müvafiq Dövlət proqramları çərçivəsində insanların həyatının, sağlamlığının, hüquq və azadlıqlarının, dövlətin, hüquqi və fiziki şəxslərin qanuni mənafələrinin və mülkiyyətlərinin hüquqa zidd əməllərdən qorunması sahəsində qanunla müəyyən edilmiş vəzifələrin icrasının davam etdirilməsi, daxili işlər orqanları tərəfindən ictimai asayişin və təhlükəsizliyin əvvəlki illərdəki kimi 2013-cü ildə də qorunub saxlanılması, bir çox istiqamətlər üzrə daha da inkişaf etdirilməsi, şəxsi heyətin yüksək tələblərə cavab verən şəraitdə səmərəli fəaliyyətinin təmin olunması, orqan və hissələrdə maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsi, tikinti və yenidənqurma işlərinin aparılması istiqamətində 2013-cü ildə də ölkənin hüquq-mühafizə və məhkəmə sisteminin saxlanılması, maddi-texniki təminatının gücləndirilməsi, bu sahələrdə çalışan işçilərin sosial müdafiəsinin və həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində təşkilati və əməli tədbirlərin davam etdirilməsinin maliyyə mənbəyi kimi 2013-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsində “Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq” bölməsinin xərcləri üçün 2011-ci və 2012-ci illərin müvafiq göstəriciləri ilə müqayisədə uyğun olaraq 38,1% və 12,2% çox nəzərdə tutulması Rəydə qeyd edilmişdir.

Vurğulanmışdır ki, iqtisadiyyatın real sektoruna, o cümlədən, mənzil və kommunal təsərrüfatı, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq, ovçuluq və ətraf mühitin mühafizəsi, yanacaq və enerji, sənaye, tikinti və faydalı qazıntılar, nəqliyyat və rabitə sahələrinə (investisiya xərcləri istisna olmaqla) 2013-cü ildə 2012-ci illə müqayisədə 0,6% çox vəsait nəzərdə tutulmuşdur və bu xərclərin ümumi büdcə xərclərində xüsusi çəkisi 5,2%, ÜDM-də xüsusi çəkisi isə 1,8% təşkil edəcəkdir. İnvestisiya xərcləri nəzərə alınmaqla iqtisadi fəaliyyətlə bağlı xərclərin ümumi büdcə xərclərində xüsusi çəkisi 40,1%, ÜDM-də xüsusi çəkisi isə 14,2% təşkil edəcəkdir. İqtisadi fəaliyyət xərclərinin ÜDM-də xüsusi çəkisinin son illərdə bəzi Avropa dövlətlərinin müvafiq göstəricilərinə yaxınlaşması və büdcə xərclərinin 40,0%-dən çox hissəsinin iqtisadiyyatın real sektoruna və investisiyaya yönəldilməsinin nəzərdə tutulması 2013-cü ilin büdcə layihəsinin yalnız sosialyönümlü deyil, eyni zamanda inkişafyönümlü olmasını xarakterizə edən cəhətlərdən biri kimi izah edilmişdir.

Rəydə mənzil və kommunal təsərrüfatı xərcləri üçün 2013-cü ilin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan vəsaitin 54,5%-nin rayon və şəhərlərdə mənzil təsərrüfatının fəaliyyətinin tənzimlənməsi, kommunal və abadlıq işlərinin həyata keçirilməsi işlərinə yönəldilməsi və bu xərclərin 2012-ci illə müqayisədə 16,9% çox olması, eyni zamanda mənzil və kommunal təsərrüfatı xərcləri üzrə ayrılmış vəsaitin müvafiq dövlət proqramlarının və ünvanlı tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə, o cümlədən əməkhaqqı sisteminin təkmilləşdirilməsinə, pensiya təminatının yaxşılaşdırılması və digər tədbirlərin maliyyələşməsinə, mühafizə, ezamiyyə, kommunal, kommunikasiya xidmətləri ilə bağlı xərclərə, yaşayış məntəqələrinə aid olan kommunal təyinatlı infrastrukturunun bərpa və yenidənqurulması, abadlaşdırılması ilə bağlı xərclərə yönəldilməsi müsbət hal kimi

vurğulanmışdır.

2013-cü il dövlət büdcəsini əvvəlki illərin büdcələrindən fərqləndirən əsas xüsusiyyətlərindən biri kimi 2013-cü ildə ilk dəfə olaraq “Yanacaq və enerji” bölməsində bərpa olunan enerji resurslarının mənbələrinin müəyyən olunması və bu sahənin inkişafı üçün müvafiq məbləğdə vəsaitin nəzərdə tutulması bu sahədə inkişafa təkan baxımından təqdirəlayiq hal kimi dəyərləndirilmişdir.

Göstərilmişdir ki, növbəti ildə kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq, ovçuluq və ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri üzrə ayrılmış vəsaitin müvafiq dövlət proqramlarının və kənd təsərrüfatı əmlakının sığortalanması üçün sığorta haqqının dövlət büdcəsi hesabına ödənilməsinə, geoloji-kəşfiyyat tədbirləri ilə bağlı xərclərə, topologiya ilə bağlı xərclərə, maddi-texniki təminatının möhkəmləndirilməsinə yönəldilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Həmçinin, “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı”nın həyata keçirilməsi üçün 2013-cü il dövlət büdcəsində 2012-ci illə müqayisədə 12,1% çox vəsaitin nəzərdə tutulması və kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, meliorasiya, irriqasiya və suvarma sistemlərinin stabil maliyyə təminatına, balıqçılıq, ovçuluq, ətraf mühitin mühafizəsinə, hidrometeorologiya, torpaq islahatı, geodeziya-topoqrafiya, torpaq kadastrı və xəritəçəkmə və digər ekoloji tədbirlərin həyata keçirilməsinə vəsait proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da hazırkı dövrdə kənd təsərrüfatının inkişafına dəstək verilməsi üçün məqsədmüvafiq tədbirlər kimi qiymətləndirilmişdir.

Dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərcləri üzrə Rəydə qeyd olunmuşdur ki, təqdim olunan “Büdcə zərfi”ndə respublikamızda investisiya qoyuluşlarının həcmi və strukturunun iqtisadi inkişafa və əhalinin sosial vəziyyətinə, məşğulluğun və gəlirlərin səviyyəsinin artırılmasına, dövlətin iqtisadi fəaliyyətinə böyük təsir göstərməsi nəzərə alınaraq, bu sahədə səmərəli dövlət siyasətinin formalaşdırılması qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri kimi müəyyən edilmişdir. Dövlət əsaslı vəsait qoyuluşunun strukturunu daha da təkmilləşdirməklə bu məqsəd üçün daxili maliyyə ehtiyatlarının daha çox cəlb edilməsi, regionların inkişafına, sosial və infrastruktur obyektlərin tikintisinə və bərpasına üstünlüyün verilməsi, vəsaitdən istifadənin səmərəliliyinin artırılması istiqamətində işlərin davam etdirilməsi qarşısında duran vəzifələr sırasındadır. Bununla belə, Rəydə dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan əsaslı xərclərin 76,4%-nin büdcə xərclərinin funksional təsnifatının “Sənaye, tikinti və faydalı qazıntılar” bölməsində, 23,6%-nin isə funksional təsnifatın digər bölmələrində nəzərdə tutulması baxımından “Azərbaycan Respublikası Dövlət Investisiya Proqramının tərtibi, icrası, monitorinqi və qiymətləndirilməsi Qaydaları”nda investisiya xərclərinin dövlət orqanlarının, büdcədən kənar dövlət fondlarının və dövlət müəssisələrinin aktivlərinin artırılmasına yönəldilən xərc kimi müəyyən edildiyi nəzərə alınaraq, büdcə xərclərinin funksional təsnifatının digər bölmələrində proqnozlaşdırılan və investisiya xarakteri daşıyan əsaslı xərclərin dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinə (investisiya xərclərinə) aid edilməsini, həmçinin bu xərclərin uçotunu

tənzimləyən normativ sənədlərin təkmilləşdirilməsi tövsiyə edilmişdir.

2013-cü ilin büdcə layihəsində “Nəqliyyat və rabitə” bölməsi üzrə xərclərin 2012-ci ilə nisbətən 27,0% artımla nəzərdə tutulması Rəydə “Nəqliyyat” köməkçi bölməsində Bakı Metropoliteninə ayrılan vəsaitlərin 2012-ci ilə nisbətən 28,2%, “Rabitə” köməkçi bölməsində mühafizə, ezamiyyə, kommunal, kommunikasiya xidmətləri, bu xidmətlər üzrə yeni tariflərin tətbiqi və digər xidmətlər ilə bağlı xərclərin 2012-ci ilə nisbətən 3 dəfə, “Azərkosmos” ASC-yə ayrılacaq vəsaitlərin isə 4,9% artırılması ilə izah edilmişdir.

“İqtisadi fəaliyyət” bölməsi üzrə 2013-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsində 2012-ci ilin müvafiq göstəricisindən 48,4% çox vəsaitin nəzərdə tutulması Rəydə qeyd olunmuş və eyni zamanda “Aqrolizinq” ASC-yə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının kənd təsərrüfatı texnikası, habelə aqrokimyəvi maddələr və pestisidlər ilə təmin edilməsi üçün əvvəlki illərdə böyük məbləğdə vəsaitlərin ayrılmasını və həmin vəsaitlərin maliyyələşdirilmə prosesində təkrar iştirakını nəzərə alaraq bu vəsaitlərdən səmərəli və rəasional istifadə edilməsi Palata tərəfindən məqsədamüvafiq hesab edilmişdir.

2013-cü ildə “Əsas bölmələrə aid edilməyən xidmətlər” bölməsi üzrə nəzərdə tutulan vəsaitin 23,9%-nin “Ehtiyat Fondları”, 6,7%-nin “Məqsədli Büdcə Fondları”, 69,3%-nin isə “Əsas bölmələrə aid olmayan sair xərclər” köməkçi bölmələr üzrə proqnozlaşdırılması qeyd olunmuşdur. Rəydə 2013-cü ildə Keçmiş SSRİ Əmanət Bankının Azərbaycan Respublikası Bankının Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları olan əmanətçilərinə fərdi birdəfəlik ödəmələrlə bağlı xərclərin 2013-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsində büdcə xərclərinin funksional təsnifat üzrə “Əsas bölmələrə aid edilməyən xidmətlər” bölməsinin “Əsas bölmələrə aid olmayan sair xərclər” köməkçi bölməsinin “Müxtəlif xərclər” paragrafında, iqtisadi təsnifatı üzrə isə “Öhdəliklər üzrə maliyyə əməliyyatları” bölməsinin “Daxili” köməkçi bölməsinin “Valyuta və depozitlər” paragrafında göstərildiyi qeyd olunaraq, bu kimi xərclərin icrasının növbəti illəri də əhatə etdiyi və ya daha uzun müddətli olduğu təqdirdə Azərbaycan Respublikasının Vahid büdcə təsnifatına daha uyğun əks etdirilməsi məqsədamüvafiq hesab edilmişdir.

Dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət edilməsi ilə bağlı xərclər üzrə dövlət borcuna faktiki və proqnozlaşdırılan xidmət xərclərinin təhlilinə əsasən qeyd edilmişdir ki, bu istiqamətə yönələn vəsaitin ümumən artması meyli 2013-cü ilin büdcə layihəsində də davam etmiş və burada xarici borc üzrə xərclər əhəmiyyətli dərəcədə artırılmışdır. Eyni zamanda göstərilmişdir ki, növbəti ilin büdcə layihəsində xarici borclanma limiti əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmış, xarici borclanma üzrə daxilolmalar proqnozlaşdırılarkən dünyada dövlət borcu probleminin xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrdə kəskinləşməsi, bir sıra ölkələrin kredit reytinginin aşağı düşməsi, maliyyə sabitliyi risklərinin yüksəlməsi və dövrü olaraq dəyişən bazar tendensiyası nəzərə alınmışdır ki, bu da müasir çağırışlara yaxşı cavabın ən bariz nümunəsidir.

Qeyd olunmuşdur ki, gələn il üçün nəzərdə tutulan büdcə kəsirinin ÜDM-ə nisbətinin 1,17% təşkil etməsinə baxmayaraq, bu nisbət faktiki olaraq 1,0%-dən aşağı səviyyədə olacağı gözlənilir ki, bu da beynəlxalq maliyyə institutlarının tövsiyələrinə tam uyğundur.

Bütövlükdə, yuxarıda qeyd olunan araşdırmaların və analitik təhlillərin nəticələrini ümumiləşdirməklə Hesablama Palatası Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edilmiş “Azərbaycan Respublikasının 2013-cü il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinin “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və digər qanunvericilik aktlarının tələblərinə uyğun hazırlandığını və təqdim edildiyini nəzərə alaraq Qanun layihəsinin Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində müzakirə olunmasını tövsiyə etmişdir.